

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie subwencji na budowę
szkoły polskiej w Białej.

Wysoki Sejmie!

Zarząd główny Towarzystwa szkoły ludowej w Krakowie, wniósł w styczniu 1895 roku do Wysokiego Sejmu petycję o udzielenie bezwrotnego zasiłku na budowę szkoły polskiej w Białej w kwocie co najmniej 10.000 zł., a Wysoki Sejm uchwałą z dnia 9. lutego 1895 odstąpił tę petycję Radzie szkolnej krajowej do zbadania i ewentualnego uwzględnienia.

Odezwą z dnia 21. października 1895 l. 15.753 przesłała c. k. Rada szkolna krajowa petycję Wydziałowi krajowemu z oznajmieniem „że w własnym zakresie działania nie może jej uwzględnić, ponieważ kredyt w kwocie 50.000 zł. przyzwolony przez Sejm na rok 1895 na zasiłki na budowę szkół, jest przeznaczony wyłącznie na zasiłki dla funduszków szkolnych miejscowych na budowę szkół publicznych, po myśli art. 9. ustawy z 24. kwietnia 1894 nr. 49. Dz. u. kr., wobec czego Rada szkolna krajowa musi pozostawić ocenieniu Wydziału krajowego, o ile zechce poprzeć tę petycję u Wysokiego Sejmu“.

Rada szkolna krajowa nadmieniła przytem, że językiem wykładowym w szkołach ludowych w Białej, utrzymywanych wyłącznie kosztem gminy, jest język niemiecki, zaś dzieci w wieku szkolnym używających języka polskiego jest w Białej przeszło 200.

Już samo stwierdzenie tego faktu przez naczelną władzę szkolną krajową wystarczyłoby, aby podjęta z inicjatywy prywatnego Towarzystwa, sprawę budowy szkoły polskiej w Białej powitać jako dzieło pożyteczności publicznej, zasługujące na poparcie ze strony kraju.

Udzielenia zaś takiego poparcia przedstawia się wprost jako obowiązek, jeżeli się weźmie na uwagę postępy, jakie germanizacya czyni na zachodnich kresach naszego kraju, gdzie, jak trafnie petycja powiada „działwa polska od najmłodszych lat życia poczucie narodowe traci a raczej przy zupełnem braku polskich zakładów naukowych wyrobić go w sobie nie może, i tem samem staje się obcą własnemu społeczeństwu, obcą jego potrzebom, doli i dążeniom“. W takich warunkach chronić przez szkoły ludność polską od wynarodowienia jest niewątpliwie prawem i obowiązkiem kraju.

Te względy mając na uwadze, postanowił Wydział krajowy kwestyę udzielenia subwencji z funduszu krajowego na budowę szkoły polskiej w Białej, poddać bliższemu zbadaniu a przedewszystkiem zebrać materyał, na podstawie którego mógłby przedstawić Wysokiemu Sejmowi swoje w tej sprawie wnioski. W tym celu pismem z 15. listopada 1895 l. 68.369 odniósł się do Zarządu głównego Towarzystwa „Szkoły Ludowej“ w Krakowie, z wezwaniem o przedłożenie planu i kosztorysu zamierzonej budowy oraz wykazu funduszków, jakimi Towarzystwo na ten cel rozporządza.

Otrzymawszy pod d. 26. stycznia 1896 do l. W. 6.259 niektóre wyjaśnienia, zażądał Wydział krajowy uchwałą z dnia 17. marca 1896 l. 6.259 od Towarzystwa jeszcze zabezpieczenia na samym budynku szkolnym, że szkoła ta na zawsze pozostanie polską i że na wypadek, gdyby język polski przestał być w tej szkole językiem wykładowym, cała na budowę tej szkoły ewentualnie udzielić się mająca subwencya, zostanie funduszowi krajowemu zwróconą. Zarazem oznajmił Wydział krajowy Zarządowi Towarzystwa, że w razie przyjęcia tych warunków gotów jest przedsta-

wie Wysokiemu Sejmowi wniosek o przyznanie Towarzystwu na cel budowy szkoły polskiej w Białej, bezzwrotnego zasiłku z funduszu szkolnego krajowego w kwocie 10.000 zł.

Żądaniom i warunkom powyższym Zarząd Towarzystwa „Szkoły Ludowej“ w Krakowie, uczynił w zupełności zadość. Pismem z d. 24. września 1896 do l. W. 60.114 przedłożył mianowicie szczegółowe plany i kosztorys zamierzonej budowy, sporządzone przez zaszczytnie znanego architekta krakowskiego p. Sławomira Odrzywolskiego, z których wynika, że kosztu budynku frontowego, obejmującego sale szkolne oraz mieszkanie tercyana i dyrektora, obliczone są na 55.600 zł. W sumie tej mieści się już honorarium architekta, tudzież wynagrodzenie za techniczne kierownictwo i administrację całej budowy, tj. nie tylko budynku frontowego jaki na razie ma być postawiony, ale także odłożonej na czas późniejszy do budowy sal gimnastycznej i rysunkowej. Plany te i kosztorys złożone są w aktach Wydziału krajowego.

Zarząd Towarzystwa oświadczył oraz gotowość udzielenia dla ewentualnej subwencji z funduszu krajowego prawa zastawu na hipotece realności szkolnej i zeznania w formie prawnej, jaką Wydział krajowy przepisze deklaracji ze zobowiązaniem się do zwrotu tej subwencji funduszowi krajowemu w całości na wypadek, gdyby język polski przestał być w tej szkole językiem wykładowym. Towarzystwo zastrzegło sobie przytem jednak prawo żądania cessy pierwszeństwa dla pożyczki bankowej, jeżeliby takiej pożyczki potrzebowało na cel wybudowania gmachu szkolnego.

Zarząd Towarzystwa przedłożył wreszcie wyciąg z ksiąg kasowych, wykazujący stan funduszy zebranych po dzień 15. października 1896 na cel budowy szkoły polskiej w Białej. Okazuje się z niego że w drodze składek zebrano dotychczas ogółem

10.914 zł. 51 ct.
i że po potrąceniu kwot 500 zł. dla architekta a 27 zł. 30 ct.
na drobne wydatki, razem więc . . . . . 527 „ 30 „
stan funduszu po dzień 15. października 1896 wynosi . . . . . 10.387 zł. 21 ct.

Na podstawie tych danych powziął Wydział krajowy z przytoczonych już wyżej powodów w dniu 2. października 1896, ostatecznie uchwałę przedstawić Wysokiemu Sejmowi sprawozdanie w tej sprawie z wnioskiem przyznania Zarządowi Towarzystwa „Szkoły Ludowej“ w Krakowie, na cel budowy Szkoły polskiej w Białej, jednorazowej subwencji z funduszu krajowego w kwocie 10.000 zł. płatnej w dwóch ratach z których pierwsza w kwocie 5.000 zł. w r. 1897, druga zaś w takiej samej kwocie w r. 1898 będzie wypłacona, a zarazem postanowił wstawić pierwszą ratę tej subwencji do preliminarza budżetu funduszu krajowego na rok 1897.

Na podstawie tego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Na cel budowy szkoły polskiej, w Białej przyznaje się Zarządowi Tow. „Szkoły Ludowej“ w Krakowie, bezzwrotną subwencję z funduszu krajowego w kwocie 10.000 zł. pod warunkiem, jeżeli Zarząd tego Towarzystwa zezna w formie prawnej i zabezpieczy swoim kosztem na realności szkoły polskiej w Białej, deklarację zawierającą zobowiązanie do zwrotu funduszowi krajowemu całego kapitału subwencji na wypadek, gdyby język polski przestał być językiem wykładowym w tej szkole.

2. Subwencya powyższa wypłaconą zostanie w dwóch równych ratach rocznych po 5.000 zł., z których pierwsza wstawi się do budżetu funduszu krajowego na rok 1897, druga zaś wstawioną zostanie do budżetu na rok 1898.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicji i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 7. listopada 1896.

Marszałek krajowy:

Stanisław Badeni, w. r.

Sprawozdawca:

Tadeusz Romanowicz, w. r.

Członek Wydziału kraj.